

Til NVE

Høringsuttale om utbygging av Sandvassåna/Sandvatnet, Storåna/Hiavatnet og Lyngsåna/Rykanfossen.

Kort om søknadene

Naturvernforbundet vil med dette gi uttale angående utbyggingssøknader fra Clemens Kraft AS som vil bygge ut Sandvatnet/Sandvassåna, Storåna med Hiavatnet, Granefossen, Hiafossene og Sendingsfossen samt Lyngsåna med Rykanfossen. Clemens kraft har nylig bygd ut Ullestadvassdraget og fått utbyggingssøknad for øvre del av vassdraget. Selskapet er eid med 50,1 % av Opplysningsvesenets fond og 49,9 % av sveitsiske CPV investeringsfond.

Samlet belastning

I Rogaland er det i dag utbygd ca 80 % av vannkraftressursene. Hjelmeland kommune har i kraftutbyggingssammenheng bidratt i stor grad regionalt og på nasjonalt plan.

I området mellom Årdal og Lysefjorden er det per dags dato sju utbyggingssøknader hvorav fire søknader (Lysefjordpakken) er til avgjørelse i OED. Ullestadelva/Tverråna ble utbygd i fjor, og utbygger har fått konsesjon på utbygging av øvre deler av Ullestadelva.

Heiområdet mellom Årdal og Lysefjorden er allerede sterkt utbygd og det fins få urørte lommer av helt eller delvis intakt vassdragsnatur tilbake. Vi mener de omsøkte utbygginger på Årdalsiden vil undergrave nasjonale naturverdier og opplevelseskvaliteter og således være i konflikt med naturmangfoldlovens §1 (landskap og opplevelsesverdi) og §10 (økosystemtilnærming og samla belastning).

Vannkraftmålet innfridd

I Energi- og klimaplanen til Rogaland fylkeskommune, er det et mål innen 2020 om å bygge 500 GWh ny vannkraft fordelt med 250 GWh på små vannkraftanlegg og 250 GWh på opprustning/større vannkraftanlegg.

Denne målsettingen er allerede overoppfyllt med 336 GWh småkraft og 180 GWh storkraft (Lysebotn II). Det utgjør til sammen 516 konsesjonsgitt ny vannkraft, mer enn to år før målet skal innfris i 2020.

Det ligger i tillegg 19 søknader hos NVE som ikke er endelig behandlet/avgjort. Det er grunn til å tro at minst halvparten av søknadene vil få konsesjon, jfr NVE's egne opplysninger. Det vil bidra til at produksjonen av ny vannkraft i Rogaland vil ligge vesentlige høyere enn målet i klima- og energiplanen når denne skal gjøre opp status i 2020.

I planens målsetting er det en forutsetning at nye utbygginger lokaliseres slik at de ikke gir vesentlige ulemper for natur-, kultur- og reiselivsinteresser. Det er etter oppfatning hevet over tvil at de omsøkte utbyggingene vil være til vesentlig skade for disse almenne interessene og følgelig må søknadene avvises.

I fylkeskommunens utredning om Vakre Landskap i Rogaland (1995), er alle de tre omsøkte områdene definert som vakre landskap med nest høyeste prioritet.

Stor restverdi

Sandvatnet er det eneste større vannet i distriktet som ikke er regulert. Sandvassjuvet med Sandvassåna er i tillegg et unikt område/landskap i nasjonal sammenheng. I denne sammenheng viser vi til en grundig dokumentasjon fra grunneier Arent Greve.

Storåna i Viglesdalen er restvassføring etter store kraftutbygginger i Hjelmelandsheiene på 50-tallet, da alt vann ovenfor Breiavad er ført til Lysebotn/Forsand kommune.

Lyngsåna med Rykanfossen er restvannføring nedenfor dammen etter oppdemmingen på 60-tallet av Lyngsvatnet.

Ingen av disse regulerte vassdragene har reglement for minstevassføring. Like fullt er restvannføringen betydelig og opprettholder inntrykket av en levende og opplevelsesrik vassdragsnatur i et svært mye brukt friluftsområde. Å tømme vassdragene for restvannføringen vil føre til et stort tap for turisttrafikken til Viglesdalen turisthytte.

Skal det opprettholdes en minstevassføring, så må den relatere seg til naturlig vannføring fra før tidligere utbygginger av vassdragene.

Økt verdi

Clemens kraft argumenterer i sine søknader at siden Hjelmeland kommune er så sterkt utbygd tidligere, vil det være uproblematisk å bygge ut disse restene.

Folk flest forstår at argumentet er motsatt; siden Hjelmeland kommune og Årdal spesielt, er så sterkt belastet med utbygginger er det helt feil å ta også disse siste populære natur- og turområdene til kraftutbygging. Jo færre som blir igjen, jo større verdi har de.

Clemens kraft søker om kraftutbygging uten at alle grunneiere er informert om utbyggingsplanene samt at mange grunneiere med rettigheter er uenige i utbyggingene. Det er i seg selv svært betenkelig og søknadene bør derfor avslås.

Underrapportering

Clemens kraft har etter vår oppfatning underrapportert opplysninger om naturmangfold og verdiene knyttet til disse. Saksutredningene framstår som mangelfulle, hastverkspreget og er følgelig lite troverdige på flere viktige punkter.

Det gjelder i særlig grad kartleggingene av karplanter, moser, sopp og lav. Når kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt og ufullstendig blir verdivurderingene direkte feilaktige. Det mener vi er tilfelle for alle tre søknadene.

Langs Sandvassåna og i Sandvassjuvet har søker registrert 34 arter sopp, moser, lav og karplanter (NNI-rapport 461). Fylkesmannen i Rogaland har i sin kartlegging fra 2009 registrert 377 arter, flere sjeldne og noen rødlistet. Det er hevet over tvil at vassdraget har et verneverdig artsmangfold som vil bli skadet eller gå tapt ved regulering.

Tilsvarende mangler kan påvises for Lyngsåna og Rykanjuvet. Clemens Kraft registrerte ingen rødlistete arter langs vassdraget, kun vanlige karplanter, et fåtall moser (21) og bare fire lavarter. Dette står i skarp kontrast til en kartlegging gjennomført av fylkesmannen i mai i år. Det ble da kartlagt 105 karplanter, 142 moser og 36 lavarter. En av artene, kystsaltlav, er rødlistet (VU).

I søknaden for Storåna fremgår det at det ikke er gjort systematisk kartlegging av karplanter, moser, sopp og lav utover en dags befarings i slutten av september. Grunnlaget for verdisetting er basert på denne befaringsen og på tidligere publisert kartlegging og verdivurderinger. Søknaden har på dette punktet åpenbare mangler om kunnskapsgrunnlaget, hvilket understrekes av en kartlegging gjort av fylkesmannen i mai i år. Langs Storåna og dets nærområde ble det registrert 238 karplanter, 96 sopp, 84 moser og 65 lavarter, hvorav en lang rekke rødlistete arter.

Vedlagt følger resultatene fra kartleggingene i Lyngsåna og Storåna. Når det gjelder Sandvassåna henviser vi til rapport til NVE fra Arent Greve datert 29.05.då.

Klima og vannkraft

NVE viser til nasjonale, politiske mål om å produsere ny fornybar energi for å avhjelpe Europas energibehov. Det er Naturvernforbundets oppfatning at Rogaland allerede har oppfylt sin andel av dette nasjonale, politiske målet hva gjelder ny vannkraft. Rogaland er i tillegg det fylket i landet der det er tildelt flest konsesjoner for produksjon av vindkraft.

Norges totale eksportmulighet av kraft (med alle planlagte kraftkabler på plass) vil bare utgjøre ca 0.4 % av Europas energibehov. Å bygge ned restene av norsk vassdragsnatur, som det er av stor interesse for norsk reiseliv å bevare, vil ha umerkelig betydning for den globale energiforsyning.

Naturvernforbundet viser til ovennevnte argumenter og anmoder NVE om å frarå utbygging av Sandvatnet/Sandvassåna, Storåna med Hiavatnet, Granefossen, Hiafossene og Sendingsfossen, samt Lyngsåna med Rykanfossen.

Stavanger/Strand 4.juni 2017

Hallgeir Langeland
Styreleder i Naturvernforbundet i Rogaland

Egil Tjensvold
Styreleder i Naturvernforbundet i Strand

Saksbehandlere:
Rune Folkvord og Erik Thoring

Vedlegg:
[Rapport "Kartlegging av planteliv og natur i ytre Viglesdalen, Hjelemeland kommune" Av Ove Sander Førland, Leiv Krumsvik, John Inge Johnsen og Audun Steinnes, mai 2017.](#)